

نویسنده: آیدن.جی. سیماردون «Aidan.J.Simardon».

منبع و تاریخ نشر: کریدل «2025-05-01».

برگردان: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل».

افول سوئیفت: چگونه قدرت‌های جهانی از دام دلار فرار می‌کنند

SWIFT's decline: How global powers are escaping the dollar trap

ایالات متحده از سوئیفت برای مجازات دشمنان خود استفاده ابزاری
کرد - اما اکنون متحدان و دشمنان به طوریکسان در حال ایجاد
مسیرهای فرار از سیستم مالی جهانی تحت سلطه دلار هستند.

**The US weaponized SWIFT to punish its enemies – but now
allies and adversaries alike are building escape routes from
the dollar-dominated global financial system.**

Photo Credit: The Cradle

استفاده ابزاری از امور مالی جهانی به سنگ بنای سیاست خارجی ایالات متحده تبدیل
شده است. در مرکز این امر، کنترل و اشنگتن برانجمن ارتباطات مالی بین بانکی جهانی
(SWIFT) قرار داشته است، یک سرویس پیام رسانی مالی که زمانی یک پلتفرم بی‌طرف
محسوب می‌شد، اما اکنون آشکارا برای اجرای تحریم‌های غربی و منزوی کردن دشمنان
استفاده می‌شود.

در حالی که دونالد ترامپ، رئیس جمهور ایالات متحده، کشورهای را که دلار را کنار می‌گذارند، تهدید به مجازات اقتصادی می‌کرد، در (100) روز اول ریاست جمهوری خود او شاهد شدیدترین کاهش ارزش این ارز از دوران نیکسون بود. آن لحظه نمایانگر همزمان با یک تغییر جهانی بود: تلاش فزاینده کشورها برای کاهش وابستگی خود به زیرساخت‌های مالی تحت کنترل ایالات متحده. امروزه، ائتلافی رو به گسترش از کشورها - برخی تحریم شده و برخی دیگر صرفاً محتاط - در حال رویگردانی از دلار آمریکا و شبکه SWIFT هستند و سیستم‌های مالی جدیدی را می‌پذیرند که وعده می‌دهند فراتر از دسترس واشنگتن عمل کنند.

ابزاری برای جنگ اقتصادی

SWIFT یک بانک یا یک پردازنده پرداخت نیست؛ بلکه یک پلتفرم پیام‌رسانی است که به مؤسسات مالی اجازه می‌دهد دستورالعمل‌های تراکنش «transaction» امن را از طریق مرزها ارسال کنند. جذابیت اصلی آن در سرعت، رمزگذاری و پذیرش و استاندارد سازی تقریباً جهانی آن نهفته است. بانک‌ها در کشورهای مختلف، که با زبان‌ها و ارزهای مختلف فعالیت می‌کنند، مدت‌هاست که برای انجام یکپارچه امور تجاری به آن متکی بوده‌اند.

این تصویر در سال (2006)، زمانی که فاش شد سوئیفت بی‌سروصدا داده‌های تراکنش‌ها را به عنوان بخشی از برنامه ردیابی تأمین مالی تروریسم (TFTP = Trivial File Transfer Protocol یا انتقال پروتوکول فشرده فایل‌ها) در اختیار سازمان سیا و وزارت خزانه داری ایالات متحده قرار داده است، مورد انتقاد قرار گرفت. این نظارت همچنان ادامه دارد و آژانس امنیت ملی ایالات متحده (NSA = National Security Agency یا آژانس امنیت ملی) امروز نیز پیام‌های سوئیفت را رصد می‌کند.

سپس در سال (2012)، تندروهای دو حزبی از گروه «اتحاد علیه ایران هسته‌ای» (UANI) سوئیفت را تحت فشار قرار دادند تا روابط خود را با تهران قطع کند و این کشور را به نقض تحریم‌های ایالات متحده و اتحادیه اروپا متهم کردند. سوئیفت به سرعت از این درخواست پیروی کرد. با این حال، وقتی فعالان فلسطینی خواستار اقدام مشابه با اسرائیل به دلیل جنایات جنگی شدند، این کمپین نادیده گرفته شد. با ایجاد سابقه، سوئیفت کره شمالی را در سال ۲۰۱۷ و روسیه را در سال ۲۰۲۲ از این شبکه بیرون کردند. پیام واضح بود: سوئیفت دیگر بی‌طرف نبود. این ابزار جنگ اقتصادی بود.

یک معماری جدید در حال ظهور است

قطع دسترسی به سوئیفت می‌تواند یک شبه اقتصاد را فلج کند. بانک‌ها منزوی می‌شوند و حتی قادر به ارسال یا دریافت پرداخت‌ها با شرکای غیر غربی نیستند. تجارت متوقف می‌شود. اما این تاکتیک خود-شکست خورده است.

پس از آنکه غرب پس از الحاق کریمه در سال (۲۰۱۴) تهدید به قطع ارتباط با روسیه کرد، روسیه پلتفرم خود را توسعه داد: سیستم انتقال پیام‌های مالی (SPFS) که در سال ۲۰۱۷ راه‌اندازی شد. امروزه، SPFS شامل ۱۷۷ موسسه خارجی از ۲۵ کشور است.

ایران که در سال ۲۰۲۳ اعلام کرد که ادغام سیستم‌های ارتباطی و انتقال بین بانکی با روسیه را آغاز کرده است، در حال کار بر روی زیرساخت پیام‌رسانی مالی خود است که با نام مدیریت خودکار ارز و گزارش‌دهی مبادله (ACUMER) شناخته می‌شود.

اما بزرگترین چالش برای سوئیت از سوی کشورهای تحریم‌شده نیست - بلکه از سوی قدرت‌های نوظهوری است که خصومت آینده ایالات متحده را پیش‌بینی می‌کنند.

چین سیستم پرداخت بین بانکی فرامرزی (CIPS) را در سال (2015) راه‌اندازی کرد. در حالی که هنوز برای بسیاری از تراکنش‌ها از سوئیت استفاده می‌کند، CIPS لایه پیام‌رسانی خود را دارد که تجارت بدون وقفه با روسیه و سایر شرکا را امکان‌پذیر می‌کند. اکنون نزدیک به (4800) بانک در { Cross-Border = CIPS } Interbank Payment System { شرکت می‌کنند - حدود نیمی از کل سوئیت، با وجود اینکه کمتر از یک دهه قدمت دارد.

با درک نیاز به یک جایگزین یکپارچه و فرامرزی، بلوک بریکس در سال ۲۰۱۸ شروع به توسعه «BRICS Pay» کرد. با توجه به اینکه این بلوک اکنون از نظر اندازه اقتصادی از G7 پیشی گرفته است، کشورهای بریکس بیش از یک سوم اقتصاد جهان را تشکیل می‌دهند. BRICS Pay پرداخت‌های آزمایشی را در سال ۲۰۱۹ آغاز کرد و در اکتبر ۲۰۲۴ از چین حمایت کامل دریافت کرد. در حالی که هنوز در مرحله آزمایشی خود است، مقیاس بالقوه آن، آن را به جدی‌ترین رقیب سوئیت تاکنون تبدیل کرده است.

خروج از سوئیت به نفع دلار

اما این حرکت به سمت کنار گذاشتن سوئیت؛ دیگر محدود به دشمنان آمریکا نیست.

در سال (2022)، اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا (ASEAN) - بلوکی متشکل از ده کشور عمدتاً دوستدار آمریکا با (600) میلیون نفر جمعیت - طرح اتصال پرداخت منطقه‌ای (RPC) را راه‌اندازی کرد. این طرح از سیستم‌های پرداخت ملی در لحظه مانند PayNow سنگاپور و PromptPay تایلند برای انتقال مستقیم بدون تکیه بر سوئیت استفاده می‌کند.

پیش از این، تراکنش‌های فرامرزی بین کشورهای آسیا آن نیاز به تبدیل به دلار آمریکا و خارج از آن داشت. به عنوان مثال، اگر کسی از سنگاپور به فیلیپین پول ارسال

کند، دلار سنگاپور به دلار آمریکا تبدیل می‌شود و سپس دلار آمریکا به پزو فیلیپین تبدیل می‌شود. با RPC، چنین تبدیل‌هایی دور زده می‌شوند، هزینه‌ها کاهش و کارایی افزایش می‌یابد.

در همان سال، اتحادیه آفریقا سیستم پرداخت و تسویه حساب پان-آفریقایی (PAPSS) را راه‌اندازی کرد که سوئیت و واسطه دلار را نیز حذف می‌کند.

این انقلاب آرام در میان شرکای و اشنگتن، نشانه‌ای از یک تغییر عمیق‌تر است: حتی متحدان نیز از سیاسی شدن سوئیت نگران هستند.

در هم شکستن انحصار

با وجود این روند، سوئیت فردا ناپدید نخواهد شد. بسیاری از موسسات از آن به همراه جایگزین‌هایی برای به حد اکثر رساندن دسترسی به بازار استفاده می‌کنند. اما گسترش سیستم‌های پیام‌رسانی جدید، گزینه‌های بی‌سابقه‌ای را برای اعمال حاکمیت اقتصادی به کشورها می‌دهد.

در سال ۲۰۱۲، ایران مجبور بود برای دور زدن تحریم‌ها به مبادله کالا به کالا و قاچاق طلا تکیه کند. امروزه، می‌تواند با چین از طریق CIPS و با روسیه از طریق SPFS تجارت کند. با پذیرش سیستم‌های مشابه توسط کشورهای بیشتر، تأثیر هرگونه ممنوعیت سوئیت در آینده به طور قابل توجهی کاهش می‌یابد.

این امر نقاط قوت کلیدی سوئیت را تضعیف می‌کند. امنیت؟ تحت تأثیر نظارت ایالات متحده و هک بانک بنگلادش در سال ۲۰۱۶ که منجر به سرقت ۸۱ میلیون دلار شد، آسیب دیده است. سرعت؟ تحت الشعاع سیستم‌های بلادرنگ مانند RPC و PAPSS قرار گرفته است. جهانی بودن؟ با اخراج هر کشور از شبکه، در حال محو شدن است.

قدرت واقعی سوئیت در اثر شبکه‌ای آن نهفته است: کار می‌کند زیرا همه از آن استفاده می‌کنند. اما با هر قطع ارتباط با انگیزه‌های سیاسی، آن شبکه کوچک‌تر می‌شود. در مقابل، CIPS چین هیچ سابقه‌ای از تحریم‌های گسترده ندارد و این امر آن را به گزینه‌ای امن‌تر برای کشورهای تبدیلی می‌کند که به دنبال ثبات مالی هستند.

تسلط دلار کاهش می‌یابد

افول سوئیت با تضعیف نقش جهانی دلار آمریکا همراه است. از آنجایی که سوئیت به عنوان دروازه بان عمل می‌کند، و اشنگتن می‌تواند هر کشوری را که سعی در کنار گذاشتن دلار در معاملات خود دارد، مجازات کند. اما به محض اینکه سیستم‌های جایگزین این اهرم را از بین ببرند، کشورها می‌توانند ارزهای تجاری دیگری را بررسی کنند. علاوه

بر این، پلتفرم‌های بلادرنگ مانند RPC وابستگی به ارزهای واسطه‌ای را به طور کلی کاهش می‌دهند.

چین و عربستان سعودی اکنون در حال بررسی تجارت مبتنی بر **رزمینی** (واحد پول جمهوری خلق چین) هستند. این تغییر در دوران اوج سوئیت که دلار بر آن تسلط داشت، غیرقابل تصور بود.

البته، برتری مالی ایالات متحده یک شبه از بین نخواهد رفت. اما ظهور سریع سیستم‌های پیام‌رسانی موازی نشان می‌دهد که قدرت‌های جهانی - چه متخاصم و چه متحد - در حال ترسیم مسیرهایی برای خروج از مدار مالی غرب هستند.

سطری چند درمورد نویسنده این مقاله:

آیدان وکیل و نویسنده مهاجرت است و مدرک کارشناسی ارشد در امور جهانی دارد.

آیدان

----- با تقدیم احترامات «2925-05-27»

.....